

VI Kongres Zdrowotna Regeneracja Miast (5-6 maja 2026, EC1 Łódź-Miasto Kultury)

Założenia programowe

Międzynarodowy Kongres Regeneracja Miast, odbywający się corocznie w Łodzi, ugruntował swoją pozycję jako jedno z kluczowych wydarzeń na polskiej i międzynarodowej scenie debaty urbanistycznej. Jego dotychczasowe edycje: Regeneracja Miast Przemysłowych, Klimatyczna Regeneracja Miast, Energetyczna Regeneracja Miast, Kultura Miasta Regeneracyjnego, Cyfrowa Regeneracja Miast - każdorazowo gromadziły ponad 1 000 uczestników i ponad 150 prelegentów, co świadczy o rosnącym zainteresowaniu nowym paradygmatem regeneracyjnego rozwoju i rewitalizacją miast. Kolejny Kongres poświęcony jest problematyce zdrowia społeczeństwa miasta.

Koncepcja "miasta regeneracyjnego" stanowi ewolucyjne rozwinięcie i integrację wcześniejszych paradygmatów, takich jak Smart Cities, Eco Cities i Green Cities. W odróżnieniu od zrównoważonego rozwoju, który koncentruje się na minimalizowaniu negatywnego wpływu człowieka na środowisko, podejście regeneracyjne zakłada aktywne odtwarzanie i wzmacnianie systemów, z których miasto czerpie zasoby. W tej wizji miasto przestaje być postrzegane jako konsument zasobów w "liniowym metabolizmie" (import-konsumpcja-odpady), a staje się "cyrkularnym ekosystemem", w którym odpady są przekształcane w cenne zasoby, a ludzka aktywność wspomaga naturalne procesy. Kluczowe jest postrzeganie miasta jako organizmu, którego zdrowie jest nierozdzielnie powiązane ze „zdrowiem środowiska”.

W tym kontekście, zdrowie w ujęciu regeneratywnym nie jest jedynie brakiem chorób, lecz integralnym stanem dobrostanu, który obejmuje trzy wymiary:

- **Zdrowie fizyczne:** zależne m.in od jakości powietrza i wody, żywności, dostępności terenów zielonych, aktywnych form mobilności, oraz zbiorowej odporności biologicznej etc.
- **Zdrowie psychiczne:** powiązane z poczuciem bezpieczeństwa, redukcją stresu, dostępem do relaksujących przestrzeni i kontaktem z naturą.
- **Zdrowie społeczne:** związane z kohezją społeczną, partycypacją, niwelowaniem nierówności i dostępnością infrastruktury i komfortu mieszkaniowego.

Te trzy wymiary zdrowia zależą także - a może przede wszystkim - od jakości służby zdrowia, czyli sprawności całego systemu leczenia i zapobiegania chorobom, za którego funkcjonowanie odpowiada państwo i jego służby oraz samorząd terytorialny.

Dobrostan mieszkańców ma jednocześnie zapewniać prorozwojową regeneratywność społeczną rozumianą jako zdolność do odtwarzania prokreatywnej struktury demograficznej (populacyjnej). Zdrowie należy postrzegać jako kluczową oś regeneratywnego rozwoju miasta.

SESJA: Mikrobiom miejski – wyzwania dla urbanistyki i architektury miasta regeneratywnego

Świat mikroorganizmów jest podstawową częścią naszego środowiska i częścią nas samych. Budując środowisko miejskie wpływamy zarówno na życie świata mikrobiologicznego nas otaczającego jak i wpływamy na nasze własne życie. Związki między światem mikrobiomu człowieka a mikrobiotem środowiska nas otaczającego od dawna stają się przedmiotem intensywnych badań. Coraz więcej widzimy związków między zdrowiem mieszkańców a mikrobiotem środowiska przyrodniczego, miejsca zamieszkania, miejsca pracy, terenów przestrzeni publicznej etc. Patrzymy zatem na mikrobiom w miejski sposób holistyczny jako współzależne relacje między mikrobiotem środowiska miejskiego (naturalnego i zbudowanego) a układem mikrobiomu człowieka mieszkańca miasta. Nie chodzi więc zatem tylko o poznanie co żyje i jak się zmienia na poziomie mikrobiotu miejskiego, ale jak ten „mikroświat” przenika do mikrobiomu człowieka, a przede wszystkim do jego mikrobiomu jelitowego i jakie niesie to za sobą skutki zdrowotne oraz jakie z tego wypływają wnioski dla kształtowania środowiska miejskiego. Mikrobiot w miastach wpływa na stan zdrowia mieszkańców w stopniu znacznie większym niż nam się wydaje. Do najczęstszych wymienianych chorób związanych z mikrobiomem należą choroby zwyrodnieniowe wieku starczego, choroby degeneratywne, ale także psychiczne czy związane z płodnością. Ma to szczególnie istotne znaczenie dla wyludniających się miast. W coraz dłuższym życiu mieszkańców naszych miast znaczenie środowiska mikrobiotycznego w kształtowaniu i rozwiązywaniu problemów zdrowotnych z pewnością będzie wzrastało.

Właśnie tej problematyce chcielibyśmy poświęcić debatę, aby wskazać naukowo udokumentowany kierunek badań w zakresie współczesnej urbanistyki i architektury, która powinna w coraz większym zakresie uwzględniać w swoim praktycznym działaniu wiedzę z zakresu otaczającego nas świata mikrobiotycznego (ekspozomu) i jego wpływu na mikrobiom człowieka w terytorialnych (miejskich) strukturach społecznych. Kształtowanie przestrzeni, w której uwzględnia się „niewidoczny mikrobiot miejski” jako działanie prewencyjne, mitygujące choroby i poprawiające dobrostan mieszkańców mogą wydawać się dziwne i mało zrozumiałe dla przeciętnego zjadacza chleba. Jednakże światowe badania nad mikrobiomem ludzi w różnych przestrzeniach środowiskowych jak i badania mikrobiomu zwierząt żyjących w miastach lub migrujących do środowisk miejskich wyraźnie pokazują, że jest to bardzo istotny element poznawczy dla holistycznej polityki zdrowia.

Zagadnienia:

- Mikrobiot miejski – życie mikrobów w środowisku miejskim
- Wpływ gatunków suburbijnych na mikrobiot miejski i zagrożenia chorobowe
- Mikrobiom jelitowy mieszkańców miast w środowisku zamieszkania i pracy.
- Warunki zdrowego funkcjonowania - otwartych ekosystemowych usług miejskich
- Jakie życie jest w ściekach, czy szara woda w gospodarstwie domowym to „zbawienie” dla przyrody? Czy zagrożenie dla zdrowia?

SESJA: Urbanistyka i architektura wobec wyzwań zdrowotnej regeneracji miast

Za kształtowanie środowiska zbudowanego współodpowiedzialność ponoszą szeroko rozumiane władze publiczne wraz ze światem naukowym i zawodowym, któremu przypisuje się formalne zadania kształtowania środowiska miejskiego, w tym; urbanistów, architektów, służb nadzoru budowlanego etc. Są to sprawy znane od czasu wprowadzenia do polityk miejskich regulacyjnego planowania miejscowego a szczególnie zasad sformułowanych w karcie Ateńskiej z 1933 roku. Od tego czasu zaszło wiele istotnych zmian w naszej cywilizacji. Pojawiło się wiele nowych zagrożeń związanych zdrowotnych związanych m.in. z gwałtownym wzrostem populacji ludzkiej i migracjami, wydłużaniem życia i starzeniu się społeczeństw, przyspieszoną skalą zmian w środowisku, utratą bioróżnorodności, etc. Wszystkie te zagrożenia środowiskowe i cywilizacyjne potęgują się wraz z nasilaniem się globalnych procesów urbanizacji. Sesja częściowo nawiązuje do debaty mikrobiomu miejskiego. Paneliści będą starali się powiedzieć jak projektować układy funkcjonalno-przestrzenne, aby sprostać współczesnej wiedzy o zagrożeniach jakie współtworzy środowisko zbudowane. Jak odpowiedzieć na zmiany klimatyczne, aby zapewnić funkcjonowanie i rozwój miast w zgodzie z paradygmatem rozwoju regeneratywnego, którego pożądane cechy prezentowano na poprzednich kongresach.

Będziemy się starali odpowiedzieć w jaki sposób - przez kształtowanie przestrzeni, architekturę, nowe techniki i materiały budowlane - zapobiegać chorobom cywilizacyjnym wynikającym ze zmian klimatycznych, środowiskowych, demograficznych, migracyjnych a także zagrożeń pandemicznych. Jakie i jak miejskie środowisko przyrodnicze wpływa na zdrowie mieszkańców? Jaki jest dorobek myśli urbanistyczno-architektonicznej w projektowaniu zdrowych miast? Czy spełnianie pożądanych cech miasta regeneratywnego zapewni zdrowotny dobrostan mieszkańcom miast? Jakie pożądane cechy i kryteria w zakresie zdrowia ma zapewnić miasto regeneratywne z punktu widzenia urbanistyki i architektury?

SESJA: Technologie we współczesnej ochronie zdrowia

Ta sesja mapuje ekosystem rozwiązań napędzających cyfrową regenerację miejskiej ochrony zdrowia – od szpitala po dom pacjenta. Z jednej strony telemedycyna, zdalne monitorowanie (RPM) i model hospital at home. Z drugiej – IoMT, robotyka, systemy wsparcia decyzji klinicznych oparte na AI/ML, miejskie centra dowodzenia oparte na danych i zintegrowane ścieżki pacjenta. Porozmawiamy o architekturze: chmura vs edge (np. karetki i SOR), łączność 5G, integracja EHR, e recepta/e skierowanie, interoperacyjność (API i terminologie), cyberbezpieczeństwo (zero trust, segmentacja) oraz green IT. Szczególną uwagę poświęcimy dostępności i inkluzji: projektowaniu rozwiązań przyjaznych seniorom i osobom z niepełnosprawnościami oraz domykaniu „luki cyfrowej” poprzez dobry UX i edukację. Warstwa wdrożeniowa obejmuje: pomiar wartości (outcomes, doświadczenie pacjenta i personelu, TCO), unikanie vendor lock in, skalowanie pilotaży w skali miasta, living labs, partnerstwa publiczno-prywatne i zamówienia oparte na efektach. Efektem sesji będzie mapa technologii i praktyczny zestaw kryteriów wyboru i skalowania.

SESJA: Europejska przestrzeń danych medycznych jako podstawa gromadzenia i przetwarzania danych w ochronie zdrowia

Sesja poświęcona jest praktycznemu wdrażaniu Europejskiej Przestrzeni Danych Zdrowotnych (EHDS) i temu, jak samorządy oraz podmioty lecznicze mogą z niej korzystać. Omówimy dwa tryby wykorzystania danych: pierwotny (ciągłość opieki, transgraniczny dostęp pacjenta) i wtórny (badania, polityki zdrowotne, trenowanie modeli AI/ML). Skupimy się na budowaniu lokalnych ekosystemów zgodnych z EHDS i RODO: zarządzanie zgodami, role interesariuszy (dostawcy danych, ciała udzielające dostępu), katalogi i jakość danych, rodowód (provenance), a także prywatność i bezpieczeństwo (pseudonimizacja, bezpieczne enklawy, uczenie federacyjne). W części technicznej poruszymy standardy interoperacyjności (np. HL7 FHIR oraz terminologie kliniczne) i mechanizmy certyfikacji. Pokażemy, jak łączyć dane zdrowotne z danymi miejskimi (transport, środowisko, mieszkalnictwo) w sposób legalny i celowy, tworząc analitykę dla zdrowia populacyjnego, planowania zasobów i oceny efektów polityk. Dyskusja obejmie też odpowiedzialne trenowanie AI na zasobach EHDS, zasady udostępniania wyników oraz mierniki korzyści dla mieszkańców. Rezultatem będzie przewodnik wdrożeniowy dla miast i świadczeniodawców.

SESJA: Przemieńto z wiatrem? planowanie przestrzenne dla jakości powietrza

Zanieczyszczenie powietrza, będące jednym z najpoważniejszych kryzysów zdrowotnych współczesnych metropolii, wymaga wyjścia poza standardową dyskusję o źródłach emisji i spojrzenia na fizyczną strukturę miasta. Panel przyjmuje podejście interdyscyplinarne, łącząc wiedzę z zakresu aerodynamiki, urbanistyki i zdrowia publicznego, aby przeanalizować, jak gęstość zabudowy i układ budynków wpływają na kumulację smogu. Uczestnicy skupią się na strategiach projektowania i ochrony korytarzy przewietrzających w zwartej tkance miejskiej oraz na metodach łagodzenia efektu „miejskiej wyspy ciepła” poprzez zastosowanie błękitnej i zielonej infrastruktury, takiej jak parki, zbiorniki wodne czy zielone dachy.

Uzupełnieniem perspektywy planistycznej będzie analiza nowoczesnych rozwiązań technologicznych typu „smart city”, służących do precyzyjnego monitorowania jakości powietrza, z uwzględnieniem praktycznych wyzwań ich wdrażania. Dyskusja obejmie również szerszy kontekst ekonomiczny i społeczny, zestawiając wysokie koszty funkcjonowania w zanieczyszczonym środowisku z długofalowymi korzyściami płynącymi z prozdrowotnej regeneracji przestrzeni, co pozwoli zdefiniować kierunki niezbędnych zmian w zarządzaniu miastem.

SESJA: Bijące serce miasta - Miasto Regeneracyjne jako Ekosystem dla Zdrowia Sercowo-Naczyniowego Dzieci i Dorosłych

Panel eksploruje koncepcję Miasta Regeneracyjnego jako złożonego ekosystemu, który aktywnie wspiera i utrzuca zdrowie sercowo-naczyniowe swoich mieszkańców. W kontekście kluczowych wyzwań cywilizacyjnych (zanieczyszczenie środowiska, choroby przewlekłe), dyskusja połączy naukę (inżynierię biomedyczną, materiałową i urbanistykę) z kliniczną wiedzą kardiologiczną.

Zastanowimy się, jak regeneracja miejska – rozumiana jako twórcza przemiana przestrzeni i metabolizmu miasta – może przełożyć się na regenerację ludzkiego zdrowia. Szczególny nacisk położymy na różnice i zbieżności w ochronie serc dzieci i dorosłych. Panel jest interdyscyplinarnym wezwaniem do projektowania miast, które leczą i zapobiegają.

SESJA: Projektując zdrowsze miasto. Do dobrostanu przez sztukę

Problem dobrostanu i tworzenia warunków do zdrowego stylu życia jest jednym z centralnych zagadnień współczesnego designu oraz praktyk organizacji kultury. Mają one na celu wspieranie mieszkańców miast w prewencji różnorodnych zagrożeń oraz wzmacnianie procesów regeneracji fizycznej i psychicznej.

W realizacji tej misji kluczową rolę odgrywają osoby posiadające kompetencje w szeroko rozumianym obszarze sztuki – przede wszystkim projektowej, animacji działań artystycznych i edukacyjnych, a także prowadzące badania nad jakością naszego codziennego doświadczenia na terenach zurbanizowanych.

Dyskusja obejmie zagadnienia związane z projektowaniem uniwersalnym i inkluzywnym, wspierającym różne grupy zmagające się z niepełnosprawnościami i ograniczeniami.

Poruszony zostanie problem projektowania przestrzeni i norm, które redukują obciążenia sensoryczne, a tym samym stres i zmęczenie – od kształtowania audiosfery po ograniczanie zanieczyszczenia światłem (light pollution).

Istotnym wątkiem będzie również kształtowanie polityki kulturalnej, sprzyjającej integracji społecznej oraz szeroko rozumianej aktywności twórczej i poznawczej jako formie prewencji zdrowotnej.

SESJA: One health, czyli błękitno-zielona infrastruktura terapią dla mieszkańców zabetonowanych miast

Dynamicznie postępująca urbanizacja, uszczelnianie powierzchni i presja inwestycyjna sprawiają, że miasta stają się coraz bardziej „zabetonowane”, a ich mieszkańcy – coraz bardziej narażeni na stres, przegrzewanie, zanieczyszczenia powietrza i wody oraz związane z tym problemy zdrowotne. Błękitno-zielona infrastruktura (BZI) staje się odpowiedzią na te wyzwania, oferując nie tylko poprawę estetyki przestrzeni, ale przede wszystkim – realną „terapię” dla ludzi i ekosystemów miejskich. Panel poświęcony będzie roli natury w mieście w kontekście koncepcji One Health, podkreślającej współzależność zdrowia ludzi, środowiska i organizmów żywych.

Punktem wyjścia do dyskusji będzie głos wprowadzający prof. dr. Aamera Ikrama „One Health w środowisku miejskim”, który nakreśli globalne spojrzenie na związki między zdrowiem publicznym, bezpieczeństwem biologicznym a stanem środowiska. Następnie uczestnicy panelu przyjrzą się, jak idee

One Health można praktycznie przekładać na miejskie polityki, planowanie przestrzenne oraz codzienne życie mieszkańców. Integralną częścią wydarzenia będzie emisja filmu „Mroczne strony przemysłowej Łodzi”, czyli toksyczne rzeki Łodzi: cena industrialnej rewolucji, opartego na wykładzie dra Marcina Szymańskiego. Film, zrealizowany przy wykorzystaniu narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji, przywoła dziedzictwo zanieczyszczeń przemysłowych łódzkich rzek jako przestrożę i punkt odniesienia dla współczesnych działań renaturyzacyjnych i wdrażania błękitno-zielonej infrastruktury. Kontrast między historycznym obciążeniem środowiska a współczesnymi możliwościami „terapii miasta” poprzez naturę będzie jednym z kluczowych motywów dyskusji.

Następnie omówione zostaną najnowsze kierunki badań nad błękitno-zieloną infrastrukturą oraz przykłady wdrożeń opartych na przyrodzie (nature-based solutions). Panel wzbogaci praktyczne doświadczenia miast i sektora technologicznego, oparte na wynikach projektu LIFECOOLCITY, realizowanego m.in. przez MGGP Aero, Miasto Wrocław, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warszawski i niemiecką firmę Sieker GmbH. Panel połączony będzie z międzynarodowym wydarzeniem dotyczącym publikacji Cool City rankingu dla ponad 10 tysięcy miast europejskich prezentującym stopień adaptacji miast do zmiany klimatu w obszarze pięciu wyzwań środowiskowych: przepuszczalności terenu, stan zieleni, bioróżnorodności, warunków wodnych i termicznych. Panel stanie się przestrzenią dialogu między nauką, samorządami, sektorem innowacyjnych technologii oraz medycyną. Jego celem jest pokazanie, że dobrze zaplanowana i zarządzana błękitno-zielona infrastruktura może być skutecznym narzędziem poprawy zdrowia mieszkańców, wzmacniania odporności miast i przywracania równowagi między betonem a naturą.

SESJA: Zdrowe miasta – monitoring wpływu miast na zdrowie mieszkańców

Dyskusja panelowa dotyczyć będzie polityki miejskiej w zakresie zdrowia mieszkańców, w oparciu o inicjatywę Indeksu Zdrowych Miast. Omówione zostaną wyniki ankiety wśród mieszkańców miast przeprowadzone jako część prac nad Indekssem, a także przedstawiona zostanie koncepcja Indeksu Zdrowych Miast jako narzędzia wspierającego realizację polityk miejskich. W panelu wezmą udział przedstawiciele miast, które w ostatnich latach osiągnęły znaczący postęp w realizowaniu działań na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców, reprezentujący Kraków (poprawa jakości powietrza), Chorzów (rozwój terenów zielonych), Łódź (środowisko, edukacja) oraz Piotrków Trybunalski (infrastruktura, edukacja).

Sesja ma ukazać, w jaki sposób decyzje samorządów dotyczące przestrzeni, środowiska, transportu, edukacji i usług komunalnych przekładają się na zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców.

Proponowane bloki tematyczne:

- **Zdrowie publiczne i profilaktyka**
Jak miasta mogą zwiększać dostęp do programów zdrowotnych?
- **Mieszkalnictwo**
Dostępność i jakość mieszkań
- **Przestrzeń i środowisko**
Zielone tereny, ograniczanie smogu, infrastruktura rowerowa – wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne.
- **Transport i mobilność**
Bezpłatna komunikacja vs. rosnące ceny biletów – jak wpływa na aktywność i jakość powietrza?

- **Demografia i nierówności**

Starzenie się ludności, migracje, dostęp do mieszkań – jak miasta mogą przeciwdziałać wykluczeniu zdrowotnemu?

SESJA: Zdrowe firmy – zdrowe społeczeństwo

Zdrowa firma to organizacja, która w sposób świadomy i systematyczny łączy troskę o dobrostan pracowników z dążeniem do osiągnięcia trwałych i zrównoważonych wyników biznesowych. Warto zaznaczyć, że nie chodzi jedynie o brak chorób czy absencji osób pracujących. Chodzi raczej o aktywne tworzenie środowiska, w którym ludzie mogą rozwijać swoje mocne strony, odnajdywać sens pracy i doświadczać satysfakcji z wykonywanych zadań.

Model HERO (Healthy & Resilient Organizations; Salanova i in., 2016) opisuje zdrową organizację jako system trzech powiązanych komponentów: zdrowych praktyk i zasobów, zdrowych pracowników i zespołów oraz zdrowych wyników organizacyjnych.

Pierwszy komponent obejmuje praktyki zarządcze i strukturalne, takie jak autonomia w pracy, wsparcie społeczne, wspierające przywództwo (np. transformacyjne) czy równowaga między życiem zawodowym a prywatnym. Inwestycje w te obszary budują poczucie bezpieczeństwa psychologicznego i sprawiają, że pracownicy chętniej angażują się w realizację celów organizacyjnych.

Drugi komponent dotyczy samych ludzi – zdrowi pracownicy (fizycznie i psychicznie) to osoby, które odczuwają optymizm, mają poczucie skuteczności, cechuje ich odporność psychiczna i wysoki poziom zaangażowania w pracę. Zespoły w zdrowej firmie działają, bazując na wzajemnym wsparciu, zaufaniu i współpracy, co sprzyja innowacyjności oraz kreatywnemu rozwiązywaniu problemów.

Trzeci komponent to efekty – zdrowa firma osiąga wysoką wydajność, utrzymuje doskonałość organizacyjną, buduje lojalność klientów i realizuje cele w duchu społecznej odpowiedzialności biznesu.